Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NIILO JÄÄSKINEN
prednesené 29. novembra 2012[1]

Vec C-228/11

Melzer
proti
MF Global UK Ltd

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Landgericht Düsseldorf (Nemecko)]

„Súdna právomoc v občianskych a obchodných veciach — Výklad článku 5 ods. 3 nariadenia (ES) č. 44/2001 — Osobitná právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti — Cezhraničná účasť viacerých osôb na tom istom konaní, ktoré údajne zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti — Prípadná možnosť založiť právomoc súdu členského štátu vo vzťahu k žalovanému s bydliskom v inom členskom štáte podľa miesta, kde údajný spolupáchateľ alebo pomocník, ktorý nie je žalovaný v konaní o náhradu škody, spáchal skutok, ktorý predstavuje také konanie“

I – Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Düsseldorf (Nemecko), sa týka výkladu článku 5 bodu 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach[2], presnejšie vymedzenia „miesta, kde došlo… ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti],“ v zmysle pravidla právomoci vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti stanoveného týmto nariadením, ak prvky tvoriace takú skutočnosť údajne nastali v dvoch rôznych členských štátoch, ako aj v rámci jedného z nich.

2. Vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o žalobe týkajúcej sa mimozmluvnej zodpovednosti s cezhraničným prvkom, sa na účely určenia svojej miestnej príslušnosti na rozhodnutie v tejto veci pýta, či jednu z osôb považovaných za zodpovedné za údajnú škodu, ktorá má bydlisko v jednom členskom štáte,[3] možno žalovať na súde so sídlom v inom členskom štáte na základe miesta, kde sa pomocník alebo spolupáchateľ dopustil konania, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, aj keď tento pomocník alebo spolupáchateľ nie je žalovaným v konaní.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

3 — V súlade s článkom 1 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 pojem členský štát v týchto návrhoch označuje každý členský štát Európskej únie okrem Dánskeho kráľovstva.

3. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Landgericht Düsseldorf navrhuje, aby Súdny dvor stanovil novú skutočnosť zakladajúcu právomoc, ktorá by žalobcovi poskytovala doplňujúcu možnosť[4] vo vzťahu k hlavnej alternatíve vyplývajúcej z dlhodobého rozlišovania medzi miestom vzniku škody a miestom, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody,[5] v judikatúre v prípade, ak udalosti, ktoré zakladajú nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, nastali na viacerých miestach, konkrétne právomoc založenú na mieste konania, ktorého sa dopustil iný páchateľ skutku, ktorý zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, ako žalovaný, v súlade s pravidlom, ktoré existuje v nemeckom vnútroštátnom práve.[6]

4. Prejednávaná vec opäť svedčí o tom, že niektoré súdy členských štátov majú tendenciu domnievať sa, že nariadenie č. 44/2001 možno vykladať s prihliadnutím na vnútroštátne špecifiká, ktorých účinky má Súdny dvor pripustiť na cezhraničnej úrovni,[7] napriek tomu, že cieľom tohto aktu práva Únie je v zásade zjednotenie právnych predpisov. Zdá sa, že predmetná vec by okrem svojho značného významu z tohto teoretického hľadiska mala tiež mať podstatný význam v praktickej rovine, ako to vyplýva z informácií, ktoré poskytli Súdnemu dvoru účastníci konania.[8]

II – Právny rámec

5. Z odôvodnenia 2 nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že cieľom tohto nariadenia je – v záujme riadneho fungovania vnútorného trhu – zaviesť „ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach…“.

6. V odôvodnení 11 uvedeného nariadenia sa uvádza, že „normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného, a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby“.

7. Odôvodnenie 12 toho istého nariadenia stanovuje, že „okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva“.

8. V odôvodnení 15 tohto nariadenia sa uvádza, že „v záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky…“.

9. Pravidlá týkajúce sa právomoci sú uvedené v kapitole II nariadenia č. 44/2001.

4 — Vnútroštátny súd označil túto možnosť za „alternatívnu väzbu“.

5 — Rozsudkom z 30. novembra 1976, Bier (21/76, Zb. s. 1735, bod 19), bolo zavedené rozlišovanie medzi „miestom, kde vznikla škoda“ a „miestom príčinnej udalosti“, ktorá viedla k vzniku tejto škody, pripomenuté nedávno v rozsudku z 25. októbra 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, bod 39 a citovaná judikatúra).

6 — Vnútroštátny súd odkazuje na pojem „wechselseitige Handlungsortzurechnung“, ktorý možno voľne preložiť ako „vzájomné pripísanie miesta konania, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“.

7 — Bundesgerichtshof navrhol Súdnemu dvoru, aby rozhodol, že taká žaloba, akou je „negative Feststellungsklage“ (negatívna určovacia žaloba), známa v nemeckom vnútroštátnom práve, spadá do pôsobnosti článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, zatiaľ čo francúzsky Cour de cassation sa opýtal, či „má doložka o voľbe právomoci…, dojednaná v reťazci zmlúv v rámci Spoločenstva medzi výrobcom veci a kupujúcim podľa článku 23 nariadenia [č. 44/2001], účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi“, ako by to bolo možné podľa francúzskeho vnútroštátneho práva. K týmto otázkam pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Folien Fischer a Fofitec, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok, a vo veci Refcomp (C-543/10), vec v konaní pred Súdnym dvorom.

8 — Na pojednávaní totiž zástupca spoločnosti MF Global UK Ltd (ďalej len „MF Global UK“) uviedol, že odpoveď Súdneho dvora je mimoriadne očakávaná, keďže podobné žaloby boli podané proti veľkému počtu burzových maklérov, pričom ďalej uviedol, že jeho vlastná advokátska kancelária momentálne eviduje približne 150 konaní podobných konaniu vo veci samej.

10. Článok 2 ods. 1 toho istého nariadenia, ktorý je súčasťou oddielu 1 kapitoly II, nazvaného „Všeobecné ustanovenia“, znie:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

11. Článok 3 ods. 1 tohto nariadenia, ktorý patrí do toho istého oddielu, stanovuje, že „osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly“.

12. Článok 5 body 1 a 3 nariadenia č. 44/2001, ktorý je súčasťou oddielu 2 kapitoly II, nazvaného „Osobitná právomoc“, stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

   b) na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby:

      — pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať,

      — pri poskytnutí služieb miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť,

   c) ak sa neuplatní písmeno b), uplatní sa písmeno a);

…

3. vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok.“

13. Článok 6 bod 1 uvedeného nariadenia, ktorý patrí do toho istého oddielu, stanovuje, že „osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať… ak ide o jedného z viacerých žalovaných, na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných za predpokladu, že nároky sú navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach“.

III – Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie pred Súdnym dvorom

14. Pána Melzera, ktorý má bydlisko v Berlíne (Nemecko), telefonicky oslovila a zákaznícky obsluhovala spoločnosť Weise Wertpapier Handelsunternehmen (ďalej len „W.W.H.“) so sídlom v Düsseldorfe. Táto spoločnosť mu otvorila účet v brokerskej spoločnosti MF Global UK Ltd so sídlom v Londýne (Spojené kráľovstvo), ktorá na tomto účte vykonávala pre pána Melzera za odmenu termínované burzové obchody.

15. Pán Melzer od roku 2002 do roku 2003 previedol na uvedený účet sumy v celkovej výške 172 000 eur. Dňa 9. júla 2003 mu MF Global UK previedla späť sumu 924,88 eura. Vyúčtovala mu províziu 120 USD, z ktorej si ponechala 25 USD a rozdiel vo výške 95 USD poslala späť spoločnosti W.W.H.

16. Pán Melzer podal na Landgericht Düsseldorf žalobu, ktorou sa domáhal, aby súd uložil spoločnosti MF Global UK povinnosť zaplatiť mu náhradu škody vo výške rozdielu medzi sumou, ktorú zaplatil, a sumou, ktorú získal v rámci týchto obchodov, teda sumu vo výške 171 075,12 eura, zvýšenú o úroky. [9]

17. Na podporu svojich nárokov pán Melzer tvrdil, že ani W.W.H., ani MF Global UK ho dostatočne neinformovali o rizikách spojených s termínovanými burzovými obchodmi, pokiaľ ide o opčné zmluvy. Podľa jeho názoru podklady, ktoré mu odovzdala W.W.H., [10] nespĺňali podmienky dostatočného informovania zákazníka o uvedených rizikách, ktoré by sa vyžadovali podľa nemeckej judikatúry. Údajne nebol objektívne informovaný ani o dohode o skrytých províziách, nazývanej „kickback agreement“, uzatvorenej medzi spoločnosťami MF Global UK a W.W.H., a z nej vyplývajúcom konflikte záujmov. Pán Melzer navyše tvrdil, že provízia účtovaná spoločnosťou MF Global UK je neprimeraná. Uviedol, že táto spoločnosť je povinná nahradiť mu škodu z dôvodu úmyselnej a nezákonnej účasti na spôsobení škody, ktorého sa dopustila W.W.H.

18. MF Global UK spochybnila miestnu príslušnosť Landgericht Düsseldorf a navrhla žalobu vo veci samej zamietnuť.

19. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v rámci konania vo veci samej sú uplatniteľné ustanovenia nariadenia č. 44/2001, keďže žalovaná je právnickou osobou, ktorej sídlo sa nachádza v členskom štáte. Vnútroštátny súd konštatuje, že v prejednávanom prípade neprichádza do úvahy nijaká doložka o voľbe právomoci, [11] a zastáva názor, že medzinárodná právomoc nemeckých súdov je daná na základe článku 5 bodu 3 tohto nariadenia z dôvodu vzniku škody v Nemecku. Vnútroštátny súd uvádza, že podľa pána Melzera majetková škoda, ktorej náhrady sa domáha, vznikla v Nemecku, keďže tam vykonával prevody na svoj účet v Londýne a škoda na jeho aktívach vznikla na jeho bankovom účte v tomto členskom štáte.

20. Vnútroštátny súd však vyjadruje pochybnosti o svojej miestnej príslušnosti podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001. Pripomína, že na základe tohto ustanovenia možno žalovaného podľa výberu žalobcu žalovať buď na súde podľa miesta, kde škoda vznikla, nazývaného „miesto vzniku škody“, alebo na súde podľa miesta príčinnej udalosti, nazývaného „miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody“, ak tieto miesta nie sú totožné. Uvedený súd sa domnieva, že škoda vznikla v Berlíne, kde má pán Melzer bydlisko, a nie v Düsseldorfe, kde má tento súd sídlo. Vzhľadom na túto situáciu „miesta vzniku škody“ je v prejednávanom prípade údajne rozhodujúce „miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody“. Keďže však MF Global UK pôsobí len v Londýne, miestna príslušnosť môže byť založená iba na činnosti spoločnosti W.W.H. v Düsseldorfe.

21. Podľa vnútroštátneho súdu taký hraničný určovateľ existuje v nemeckom práve, keďže je stanovené, že v prípade účasti viacerých osôb na konaní, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, je každá z nich spoluzodpovedná za mieru, akou iná osoba prispela k tomuto konaniu. V prejednávanom prípade vzhľadom na tvrdenia pána Melzera, podľa ktorých MF Global UK úmyselne prinajmenšom pomáhala spoločnosti W.W.H. pri spáchaní protiprávnych konaní, ktorých sa W.W.H. dopustila v Nemecku, presnejšie v Düsseldorfe, právomoc uvedeného súdu môže byť založená na mieste konania takého spolupáchateľa alebo pomocníka. [12]

9 — Na pojednávaní zástupca pána Melzera uviedol, že pán Melzer sa rozhodol, že nebude žalovať spoločnosť W.W.H., lebo tá bola v čase podania jeho žaloby údajne insolventná (v návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je uvedený dátum podania žaloby na Landgericht Düsseldorf, ale vzhľadom na to, že tento návrh je z 29. apríla 2011, zdá sa, že žaloba bola podaná v tom čase), zatiaľ čo vo svojich písomných pripomienkach pán Melzer uviedol, že MF Global UK je od 31. decembra 2011 v likvidácii.

10 — V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sú v tejto súvislosti citované „Zmluva o sprostredkovaní termínovaných burzových obchodov“, brožúra s názvom „Prehľad rizík súvisiacich s burzovými obchodmi“ a informačný prospekt nazvaný „Dôležité informácie o rizikách straty pri burzových obchodoch“.

11 — Keďže v jednej z uzatvorených zmlúv bola uvedená dohoda o voľbe právomoci, vnútroštátny súd tým nepriamo vylučuje zmluvný základ uvádzanej zodpovednosti.

12 — Už v tejto fáze poznamenávam, že zo znenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplývajú nejasnosti týkajúce sa úloh spoločností MF Global UK a W.W.H. ako hlavného páchateľa alebo pomocníka pri konaní, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti.

22. Vzhľadom na to, že nariadenie č. 44/2001 neobsahuje nijaký hraničný určovateľ tohto druhu pre skutok tretej osoby odôvodňujúci medzinárodnú právomoc alebo miestnu príslušnosť, vzniká otázka, či je potrebné vykladať článok 5 bod 3 uvedeného nariadenia v tom zmysle, že protiprávne konanie páchateľa alebo pomocníka môže tiež odôvodniť medzinárodnú právomoc alebo miestnu príslušnosť vo vzťahu k žalovanému. Vnútroštátny súd uvádza, že v tejto súvislosti existujú rozdielne názory tak vo vnútroštátnej judikatúre, ako aj v právnej náuke.

23. Za týchto okolností Landgericht Düsseldorf rozhodnutím zaregistrovaným 16. mája 2011 rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Je pri určovaní miesta vzniku škody v prípade, keď sa na protiprávnom konaní cezhranične zúčastňuje viacero osôb v rámci miestnej príslušnosti vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti podľa článku 5 bodu 3 nariadenia [č. 44/2001], možné alternatívne vychádzať z miesta, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody?“

24. Písomné pripomienky predložil Súdnemu dvoru pán Melzer, MF Global UK, nemecká, česká, portugalská a švajčiarska vláda, ako aj Európska komisia.

25. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 5. júla 2012, bol zastúpený pán Melzer, MF Global UK, nemecká vláda a Komisia.

IV – Analýza

26. Vzhľadom na formuláciu otázky, ktorej vymedzenie sa môže zdať do určitej miery nejasné, považujem za potrebné najprv vymedziť predmet, ako aj význam tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania a až potom navrhnúť, akým spôsobom by bolo možné odpovedať na ňu.

A – *O rozsahu prejudiciálnej otázky*

27. Prejednávaná vec patrí do rámca žaloby podanej na základe mimozmluvnej zodpovednosti. Zo znenia článku 2 nariadenia č. 44/2001 v spojení s jeho článkom 5 bodom 3 vyplýva, že v uvedenej oblasti možno osobu s bydliskom na území členského štátu podľa výberu žalobcu žalovať buď na súdoch členského štátu, na ktorého území sa nachádza jej bydlisko, alebo na súde nachádzajúcom sa v inom členskom štáte, konkrétne v členskom štáte, v ktorom sa nachádza „miest[o], kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti]“.

28. Táto posledná časť, ktorá rozširuje právomoc podľa miesta protiprávneho konania na preventívne žaloby, predstavuje jediný doplnok uvedený v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001 v porovnaní s článkom 5 ods. 3 Bruselského dohovoru [13], ktorý bol týmto nariadením nahradený. Napriek takto doplnenému prvku, [14] ktorý v prejednávanom prípade navyše nie je relevantný, sú uvedené ustanovenia v podstate rovnocenné, ako to uznal Súdny dvor, takže judikatúra týkajúca sa výkladu pravidla právomoci stanoveného dohovorom platí aj pre pravidlo právomoci stanovené nariadením. [15]

13 — Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený neskoršími dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“).

14 — Tento prvok je len relatívne nový, keďže táto zásada už bola uznaná na základe judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa výkladu Bruselského dohovoru, hoci podľa Komisie v tejto súvislosti pretrvávala určitá neistota [pozri návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach – KOM(1999) 348 v konečnom znení, s. 15].

15 — Pozri rozsudok Folien Fischer a Fofitec, už citovaný (body 31 a 32, ako aj citovanú judikatúru).

29. Vzhľadom na skutočnosť, že v spore vo veci samej je pán Melzer bezpochyby viazaný zmluvou so spoločnosťou MF Global UK, ako aj so spoločnosťou W.W.H., na prvý pohľad sa môže zdať prekvapujúce, že vnútroštátny súd nekonštatoval, že bod 1 článku 5 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa týka právomoci v zmluvných veciach, by sa mal uplatniť v prejednávanom prípade aspoň tak ako bod 3 uvedeného článku týkajúci sa právomoci vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti. [16] MF Global UK uvádza úvodné pripomienky v tomto zmysle a zastáva názor, že je vhodné rozlíšiť pôsobnosť bodov 1 a 3 článku 5 tohto nariadenia. Napriek tejto poznámke z ustálenej judikatúry v každom prípade vyplýva, že len vnútroštátny súd určuje predmet svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a pokiaľ prejudiciálna otázka nie je týmto súdom takto položená, nie je opodstatnené, aby sa Súdny dvor vyjadril k otázke vznesenej jedným z účastníkov konania vo veci samej. [17]

30. Vnútroštátny súd v prvom rade uvádza, že medzinárodnú právomoc nemeckých súdov nepovažuje za problematickú. Domnieva sa, že táto právomoc je nepochybná, keďže miestom, kde nastala skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, v zmysle článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 je podľa jeho názoru Berlín, v ktorom sa nachádza tak bydlisko pána Melzera, ako aj jeho bankový účet, z ktorého boli sporné obchody financované.

31. Komisia však vyjadrila opačný názor, pričom tvrdila, že rozsudok Kronhofer [18] zakazuje priznať právomoc súdu, v ktorého obvode sa nachádza bydlisko žalobcu, ako miesto, kde sa nachádza „miesto, kde je sústredený jeho majetok“, len z dôvodu, že mu tam vznikla finančná škoda vyplývajúca zo straty častí jeho majetku, ktorá nastala a ktorá mu vznikla v inom členskom štáte, zatiaľ čo všetky skutočnosti zakladajúce zodpovednosť sa nachádzajú na území posledného uvedeného členského štátu. [19]

32. Súhlasím s Komisiou v tom, že finančná škoda, o ktorej náhradu pán Melzer žiada a ktorá spočíva v strate časti kapitálu, ktorý investoval, podľa všetkého vznikla v Londýne, a nie v Berlíne. Sporné finančné prostriedky boli totiž uložené na účte vedenom v londýnskej brokerskej spoločnosti a k ich strate došlo na tomto mieste, keďže splnenie opčnej zmluvy alebo uplynutie opčnej lehoty malo za následok, že sumy vrátené na uvedený účet boli nižšie ako investované sumy.

33. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vnútroštátny súd sa pýta iba na svoju „miestnu“ príslušnosť alebo, inak povedané, na svoju príslušnosť na vnútroštátnej úrovni v tom zmysle, že sa pýta, či má spomedzi všetkých nemeckých súdov práve on rozhodnúť na základe článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001.

34. V tejto súvislosti poukazujem na rozdiel medzi znením na jednej strane takých ustanovení uvedeného nariadenia, ako je článok 2 ods. 1, ktorý určuje právomoc všetkých súdov daného členského štátu, [20] a na druhej strane takých ustanovení, ako sú body 1 a 3 článku 5, ktoré určujú konkrétny súd, vymedzený v závislosti od miesta, s ktorým má spor osobitnú väzbu. [21] Ustanovenie, o ktorého výklad sa

16 — Úmysel (*dolus*) alebo zavinenie pri uzatváraní zmluvy (*culpa in contrahendo*), ktoré namieta pán Melzer, totiž v tomto prípade údajne nastali počas rokovaní medzi účastníkmi, ktoré vyústili do uzatvorenia zmluvy. Pokiaľ ide o opačný prípad, v rozsudku zo 17. septembra 2002, Tacconi (C-334/00, Zb. s. I-7357), sa uvádza, že v prípade, ak sa po skončení rokovaní smerujúcich k uzatvoreniu zmluvy nedospeje k dohode, žaloba, ktorou sa uplatňuje predzmluvná zodpovednosť žalovaného, nepatrí medzi zmluvné veci, ale medzi veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.

17 — Pozri najmä rozsudky z 20. marca 1997, Phytheron International (C-352/95, Zb. s. I-1729, bod 14), ako aj zo 16. septembra 1999, WWF a i. (C-435/97, Zb. s. I-5613, bod 29).

18 — Rozsudok z 10. júna 2004, Kronhofer (C-168/02, Zb. s. I-6009, bod 18 a nasl.).

19 — Komisia uvádza, že hoci pán Melzer v Nemecku prenesene pociťuje škodlivé dôsledky konaní, ktoré zakladajú nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, teda vysoko rizikových burzových obchodov uskutočnených v Spojenom kráľovstve spoločnosťou MF Global UK, táto skutočnosť podľa judikatúry Súdneho dvora nemôže poskytovať väzbu zakladajúcu právomoc nemeckých súdov na základe uvedeného článku 5 bod 3, pokiaľ v Spojenom kráľovstve nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, a tiež tam vznikla celá škoda.

20 — Terminológia použitá v tomto ustanovení, teda spojenie „súdy tohto členského štátu“, znamená, že toto ustanovenie stanovuje pravidlo právomoci všeobecnej povahy, keďže označuje súdny systém členského štátu ako celok, pričom miestna príslušnosť je určená odkazom na vnútroštátne procesné predpisy, ktoré vymedzujú pojem bydlisko, v súlade s článkom 59 nariadenia č. 44/2001.

21 — Vzhľadom na to, že tieto ustanovenia uvádzajú, že žalobca môže podať žalobu „na súde“ podľa miesta, kde sa nachádza zmluvné plnenie alebo skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, tieto ustanovenia stanovujú pravidlo právomoci osobitnej povahy.

žiada, teda skutočne umožňuje – ako si to želá vnútroštátny súd – určiť miestnu príslušnosť konkrétneho súdu spomedzi všetkých súdov členského štátu, ktoré sú vecne príslušné, a to priamo. Použitie konceptu medzinárodnej právomoci ako predbežného štádia pri odôvodnení, ktoré treba vykonať na účely uplatnenia tohto ustanovenia, ako to urobil vnútroštátny súd, preto považujem za zbytočné, či dokonca nesprávne.

35. Tento súd konkrétne považuje za problematické určiť, či v cezhraničnom spore, ktorý mu bol predložený, je možné založiť v Düsseldorfe, mieste, kde jeden z dvoch subjektov, ktoré údajne spôsobili škodu, konal – keďže W.W.H. má sídlo v Düsseldorfe –, právomoc vo vzťahu k druhému subjektu, ktorý sa dopustil skutku zakladajúceho nárok z mimozmluvnej zodpovednosti – konkrétne spoločnosti MF Global UK –, ktorý podľa všetkého vykonával svoju činnosť len zo Spojeného kráľovstva.

36. V tejto súvislosti je potrebné na tomto mieste pripomenúť, že osoba, ktorá sa domáha náhrady škody na základe mimozmluvnej zodpovednosti, má dve hlavné možnosti, a to buď podať žalobu na súde podľa miesta bydliska žalovaného podľa článku 2 nariadenia č. 44/2001, alebo využiť osobitnú právomoc založenú na článku 5 bode 3 uvedeného nariadenia.

37. Táto posledná uvedená právomoc môže byť ďalej sama osebe rozdelená na dve hlavné časti, či dokonca na viac častí, ak sa vezmú do úvahy osobitné spory, v ktorých Súdny dvor sformuloval doplňujúce hraničné určovatele,[22] v prípade, ak sú prvky tvoriace protiprávne konanie, a teda hraničné určovatele, rozptýlené v rôznych členských štátoch. Súdny dvor totiž opakovane vyložil formuláciu „miest[o], kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti]“, použitú v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001 tak, že v takom prípade označuje tak miesto vzniku škody, čiže členský štát, v ktorom skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, priamo spôsobila škodlivé účinky pre poškodeného, na jednej strane, ako aj miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, čiže členský štát, kde nastala skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, z dôvodu konaní, ktorých sa dopustil páchateľ, na druhej strane.[23] Z toho vyplýva, že žalovaného možno podľa výberu žalobcu žalovať na súdoch, v ktorých obvode sa nachádza jedno z týchto miest.

38. V prejednávanej veci sa spor vo veci samej vyznačuje týmito okolnosťami. Miesto vzniku škody, zodpovedajúce prvej z vyššie uvedených častí, sa podľa vnútroštátneho súdu nachádza v Nemecku, pričom uvedený súd zastáva názor, že údajná škoda sa konkrétnejšie prejavila v Berlíne, lebo pán Melzer má bydlisko a debetný bankový účet v Berlíne[24], a nie v Düsseldorfe. V dôsledku toho sa Landgericht Düsseldorf s cieľom určiť svoju právomoc usiluje zistiť, či v prejednávanom prípade existuje právomoc, ktorá by mohla byť založená na druhej z uvedených častí, vzhľadom na protiprávne konania, ktoré sa vytýka údajným páchateľom. Miesto, kde nastali skutočnosti, ktoré viedli k vzniku škody, sa tak môže nachádzať v Londýne, keďže MF Global UK tam vykonávala brokerské obchody, alebo v Düsseldorfe, v ktorom má sídlo W.W.H., ktorá nie je žalovaná, ale spolupracovala s jediným žalovaným.

22 — Judikatúra sa rozvíjala najmä z dôvodu osobitných problémov vyplývajúcich z určenia miesta cezhraničných protiprávnych konaní, ku ktorým došlo prostredníctvom tlače alebo telekomunikácií (rozhlas, televízia alebo internet), na základe rozsudku zo 7. marca 1995, Shevill a i. (C-68/93, Zb. s. I-415). V prípade porušenia osobnostných práv obsahom informácií uverejnených na internetových stránkach Súdny dvor rozhodol, že príslušný môže byť aj súd podľa miesta centra záujmov poškodeného (pozri rozsudok z 25. októbra 2011, eDate Advertising a Martinez, C-509/09 a C-161/10, Zb. s. I-10269 bod 47 a nasl.).

23 — Táto dvojaká možnosť poskytovaná žalobcovi je uznaná od vydania už citovaného rozsudku Bier (bod 19), týkajúceho sa výkladu článku 5 ods. 3 Bruselského dohovoru, a bola viackrát zopakovaná, okrem iného v už citovanom rozsudku Folien Fischer a Fofitec (body 39 a 40).

24 — Z dôvodov uvedených v bodoch 31 a 32 týchto návrhov určenie miesta bankového účtu údajného poškodeného na území členského štátu nemôže predstavovať hraničný určovateľ, ktorý by postačoval na založenie právomoci súdu tohto štátu, vzhľadom na úplne náhodný charakter takého určovateľa.

39. Ide o určenie, či konania uskutočnené spoločnosťou, ktorá má sídlo v Düsseldorfe, konkrétne oslovenie a obsluhu zákazníka, či dokonca jeho nabádanie na príliš rizikové konanie, možno považovať za skutočnosti, ktoré viedli k vzniku škody spôsobenej tomuto zákazníkovi. Súdny dvor má najmä rozhodnúť, či miesto týchto konaní môže samo osebe slúžiť ako základ na to, aby Landgericht Düsseldorf rozhodol o mimozmluvnej zodpovednosti spoločnosti so sídlom v Spojenom kráľovstve, ktorá je z oboch spoločností jedinou žalovanou, z dôvodu pripísania konaní nemeckej spoločnosti – druhého subjektu, ktorý údajne spôsobil škodu – tejto spoločnosti.

40. Zdá sa teda, že prejudiciálna otázka sa obmedzuje na výklad pojmu miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, v prípade, ak sú splnené tri faktory úplnosti: po prvé rozptýlenie miest, kde došlo ku konaniam, ktoré spôsobili škodu, v rôznych členských štátoch; po druhé súbeh zodpovednosti, teda prípad, keď sa takýchto konaní nedopustila jedna osoba, ale viacero osôb, ktoré sú spolupáchateľmi alebo pomocníkmi, a po tretie žaloba podaná len proti jednému zo subjektov, ktoré údajne spôsobili škodu, a to v členskom štáte, kde pôsobil ďalší z týchto subjektov. Hoci prvé dva uvedené aspekty už v judikatúre Súdneho dvora boli posudzované z rôznych hľadísk, ich kombinácia s tretím aspektom je nová.

41. Vzhľadom na skutočnosti uvedené v spise poukazujem na osobitný problém týkajúci sa určenia právneho postavenia spoločností MF Global UK a W.W.H., keďže v pripomienkach predložených Súdnemu dvoru často dochádza k zamieňaniu si hlavného páchateľa s pomocníkom alebo so spolupáchateľom predmetného občianskoprávneho deliktu. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že hoci sa pán Melzer domáha náhrady škody len od spoločnosti MF Global UK, ktorá teda zrejme podľa jeho názoru zohrávala rozhodujúcu úlohu pri vzniku škody, hlavným páchateľom je skôr W.W.H., zatiaľ čo MF Global UK je podľa tvrdení a nárokov žalobcu prinajmenšom pomocníkom. Prejudiciálna otázka je v každom prípade sformulovaná dostatočne široko na to, aby zahŕňala oba prípady, ktorými sú pomoc alebo spolupáchateľstvo osoby, ktorá nie je žalovaná. V dôsledku toho odpoveď, ktorú navrhnem v týchto návrhoch, bude sformulovaná s prihliadnutím na oba tieto aspekty.

42. Vnútroštátny súd sa teda v podstate pýta, či je možné podať žalobu na súde, v ktorého obvode sa pomocník alebo spolupáchateľ dopustil protiprávnych konaní, v prípade viacerých skutočností, ktoré viedli k vzniku škody, nachádzajúcich sa v rôznych členských štátoch. Presnejšie to znamená zohľadniť miesto príčinnej udalosti škody pochádzajúcej od jedného zo subjektov, ktoré spôsobili škodu, a to bez toho, aby bol údajný poškodený povinný podať žalobu proti tomuto pomocníkovi alebo spolupáchateľovi, ako to je v spore vo veci samej.

43. Inak povedané, vnútroštátny súd chce, aby Súdny dvor uznal doplňujúcu možnosť zvoliť si súd v prípade, ak sú žalovaní s bydliskom v rôznych členských štátoch spoluzodpovední za protiprávne konanie, prostredníctvom zakotvenia „alternatívnej väzby k miestu skutočnosti, ktorá viedla k vzniku škody“, ako sa uvádza v návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Z dôvodu zavedenia novej právomoci navrhovanej v prejednávanej veci by išlo o rozšírenie možností, ktoré judikatúra Súdneho dvora doteraz poskytovala žalobcovi. Podľa môjho názoru by to v skutočnosti neznamenalo vytvorenie novej hlavnej časti, ktorá by dopĺňala „miesto vzniku škody“ a „miesto príčinnej udalosti, ktorá viedla k vzniku tejto škody“. Tento súd skôr navrhuje extenzívny výklad druhej z týchto častí spočívajúci v prípadnom uznaní, že pokiaľ sa na protiprávnom konaní cezhranične zúčastňuje viacero osôb, miesto konaní, ktoré viedli k vzniku škody a ktorých sa dopustila jedna z nich, môže založiť právomoc súdu vo vzťahu k inej z týchto osôb.

B – *O odpovedi na prejudiciálnu otázku*

1. Rôzne stanoviská

44. Z pripomienok predložených Súdnemu dvoru vyplývajú dva protichodné názory: pán Melzer, ako aj nemecká, česká, portugalská a švajčiarska vláda navrhujú pripustiť novú právomoc navrhovanú vnútroštátnym súdom, zatiaľ čo MF Global UK a Komisia sa domnievajú, že na položenú otázku treba odpovedať záporne.

45. Z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vnútroštátny súd sa prikláňa k možnosti vytvoriť väzbu – ktorú označuje ako „alternatívnu“ – medzi medzinárodnou súdnou právomocou a miestom skutku, ktorý viedol k vzniku škody a ktorého sa dopustil údajný spolupáchateľ alebo pomocník, aj keď tento spolupáchateľ alebo pomocník nie je v prebiehajúcom konaní žalovaný.

46. Toto smerovanie, ako aj samotný dôvod existencie prejudiciálnej otázky vysvetľujú informácie týkajúce sa obsahu vnútroštátneho práva, ktoré poskytol Landgericht Düsseldorf. Zdá sa totiž, že § 830 nemeckého Občianskeho zákonníka (Bürgerliches Gesetzbuch) stanovuje, že ak sa viacero osôb spoločne podieľa na konaní, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, každý páchateľ alebo pomocník sa považuje za zodpovedného za mieru, akou ďalšia z týchto osôb prispela k uvedenému konaniu. Vnútroštátny súd navyše uvádza, že na základe § 32 nemeckého Občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung) právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti môže byť založená na protiprávnych konaniach, ktorých sa dopustili jednotliví spolupáchatelia, pokiaľ im tieto konania možno vzájomne pričítať.

47. Ak by teda spor vo veci samej bol výlučne vnútroštátnej povahy, vzhľadom na tvrdenia žalobcu, pána Melzera, proti žalovanej spoločnosti MF Global UK a proti jej údajnej spolupáchateľke alebo pomocníčke, spoločnosti W.W.H.,[25] by súd, v ktorého obvode sa nachádza miesto, kde jeden z páchateľov uvádzaného protiprávneho konania konal, z tohto dôvodu mohol uznať, že má právomoc rozhodnúť o žalobe o určenie mimozmluvnej zodpovednosti podanej proti jednému zo spolupáchateľov.[26]

48. Riešenie je však menej jasné, ak situácia – ako je to v prejednávanej veci – súvisí s územím viacerých členských štátov a nie je obmedzená na územie Nemecka. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa totiž uvádza, že v tejto súvislosti existujú rozdielne názory tak v nemeckej judikatúre, ako aj v právnej náuke. Ďalej sa v ňom uvádza, že niektoré súdy konštatovali, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 umožňuje vytvoriť väzbu medzi cezhraničným sporom a miestom skutku spolupáchateľa alebo pomocníka, ktorý viedol k vzniku škody, z dôvodu, že ťažisko protiprávneho konania alebo opomenutia sa nachádza na tomto mieste.[27] Tieto rozhodnutia boli podporené zhodnými názormi niektorých predstaviteľov právnej náuky, zatiaľ čo mnohí iní predstavitelia právnej náuky s nimi nesúhlasili, pričom sa odvolávali na tvrdenia, ku ktorým sa podrobne vrátim neskôr, pričom uvádzam, že sa stotožňujem s názorom posledných uvedených predstaviteľov právnej náuky.

25 — Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania pán Melzer tvrdí, že jednak W.W.H. porušila svoju informačnú povinnosť a úmyselne a protiprávne mu spôsobila škodu uzatvorením opčných obchodov bez akejkoľvek šance na úspech v rozpore s § 826 nemeckého Občianskeho zákonníka a jednak MF Global UK úmyselne prinajmenšom pomáhala pri spáchaní tohto protiprávneho konania v Nemecku.

26 — Landgericht Düsseldorf uvádza, že ak by sa uplatnilo nemecké vnútroštátne právo, bol by miestne príslušný na rozhodnutie o žalobe, ktorá mu bola predložená, keďže W.W.H. sa dopustila svojho konania, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, teda získania pána Melzera za zákazníka, v Düsseldorfe.

27 — V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa presnejšie uvádza, že pokiaľ ide o takú situáciu, aká je predmetom konania vo veci samej, v Nemecku je potrebné prekonať rozhodujúcu prekážku získania údajného poškodeného za zákazníka a otvorenia účtu zo strany poškodeného v zahraničnej brokerskej spoločnosti, zmeny opčných zmlúv na tomto účte a poskytnutia finančných prostriedkov na otvorenie opcií bez náhrady hodnoty zaúčtovaných položiek.

49. Úvahy, na ktorých je založený návrh na začatie prejudiciálneho konania, spadajú do tohto veľmi špecifického kontextu. Súdny dvor však vôbec nie je viazaný prístupom uprednostňovaným na vnútroštátnej úrovni. Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že pojmy použité v nariadení č. 44/2001 sa musia vykladať autonómne, aby bolo zabezpečené jeho jednotné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch. [28]

2. Navrhovaný výklad

a) Usmernenia na výklad

50. Je nesporné, že pojem „miest[o], kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti]“, uvedený v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001, treba vykladať nezávisle od obsahu právnych poriadkov členských štátov, keďže uplatňovanie pravidiel právomoci stanovených týmto nariadením nemôže závisieť od vnútroštátnych špecifík, lebo inak by stratilo svoj potrebný zjednocujúci účinok, ku ktorého dosiahnutiu tieto pravidlá smerujú. [29]

51. Podľa judikatúry Súdneho dvora obsah ustanovenia nariadenia č. 44/2001 sa má posudzovať s prihliadnutím nielen na jeho znenie, ale aj na systém zavedený týmto nariadením a na ciele, ktoré sleduje. [30]

52. Hneď na úvod uvádzam, že sa neprikláňam k výkladu článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, ktorý by viedol k tomu, že dotknutý žalobca, ako navrhuje Landgericht Düsseldorf, by bol oprávnený podať žalobu na tento súd ako súd príslušný podľa miesta, kde sa pomocník alebo spolupáchateľ, ktorý nie je žalovaný v konaní, podieľal na namietanom konaní, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, a nielen zvoliť si buď súd príslušný podľa miesta, kde má žalovaný bydlisko, alebo súd príslušný podľa miesta, kde vznikla škoda, alebo súd príslušný podľa miesta, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku tejto škody, v zmysle tradičného chápania v judikatúre. Taký výklad by bol totiž podľa môjho názoru príliš extenzívny, a to vzhľadom na ďalej uvedené systematické, ako aj teleologické úvahy. [31]

b) Výklad založený na systematike nariadenia č. 44/2001

53. V prvom rade poukazujem na to, že v nariadení č. 44/2001 existujú ustanovenia, konkrétne ustanovenia článku 6 ods. 1, ktoré výslovne stanovujú možnosť podať žalobu proti žalovanému na súde, ktorý má väzbu so sporom, ktorý sa ho týka, prostredníctvom inej osoby, ale táto odvodená právomoc existuje len v prípade viacerých žalovaných, v ktorom existuje riziko nezlučiteľných rozhodnutí, [32] pričom v spore vo veci samej nejde o taký prípad. Z dôvodu, ktorý v návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je uvedený, [33] sa totiž pán Melzer rozhodol podať žalobu na Landgericht Düsseldorf len proti spoločnosti MF Global UK, ktorej sídlo sa nachádza v Londýne, a nie proti

28 — Pozri rozsudky zo 6. septembra 2012, Mühlleitner (C-190/11, bod 28), a Folien Fischer a Fofitec, už citovaný (bod 30), ako aj judikatúru citovanú v týchto rozsudkoch.

29 — Pozri odôvodnenie 2 uvedeného nariadenia.

30 — Pozri najmä rozsudok zo 6. septembra 2012, Trade Agency (C-619/10, bod 27).

31 — Pokiaľ ide o vývoj článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, podľa mojich vedomostí neexistujú užitočné informácie, ktoré by z neho bolo možné vyvodiť na zodpovedanie položenej otázky, pričom poznamenávam, že toto ustanovenie je vo svojom súčasnom znení naďalej stručné. V tejto súvislosti pozri zhrnutie, ktoré spracoval profesor F. Pocar vo svojej dôvodovej správe k Dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísanému v Lugane 30. októbra 2007 (Ú. v. EÚ C 319, 2009, s. 1, bod 58 a nasl.).

32 — Podľa tohto ustanovenia, ak je viac žalovaných, súd podľa bydliska jedného z nich je príslušný rozhodovať o žalobách podaných tým istým žalobcom proti rôznym žalovaným za predpokladu, že medzi nimi existuje taká spojitosť, že je vhodnejšie o nich rozhodnúť spoločne a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach, a to aj vtedy, ak majú odlišný právny základ (rozsudok z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, Zb. s. I-8319, bod 38 a nasl.).

33 — Pokiaľ ide o odôvodnenie, ktoré v tejto súvislosti uviedol zástupca pána Melzera, pozri poznámku pod čiarou 9 týchto návrhov.

spoločnosti W.W.H., ktorá má sídlo v Düsseldorfe, a to aj napriek tomu, že podľa všetkého vytýka londýnskej spoločnosti len pomoc pri protiprávnom konaní. Žalobca týmto rozhodnutím, ktorého prípadné nepriaznivé dôsledky musí znášať, stratil možnosť odvolávať sa na rozšírenie právomoci založené na mieste bydliska tretej osoby, a teda v praxi na konania, ktorých sa táto osoba mohla na tomto mieste dopustiť, ktoré pripúšťa uvedený článok 6.

54. Okrem toho všeobecné pravidlo právomoci stanovené článkom 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorého cieľom je chrániť záujmy účastníka konania, ktorý nepodal cezhraničnú žalobu, stanovuje, že právomoc majú v zásade súdy členského štátu, v ktorom má bydlisko žalovaný. Podľa ustálenej judikatúry, pokiaľ také ustanovenie, akým je článok 5 bod 3 uvedeného nariadenia, stanovuje pravidlo právomoci, ktoré umožňuje odchýliť sa od tejto všeobecnej zásady tým, že poskytuje žalobcovi možnosť podať žalobu, musí sa vykladať striktne, či dokonca reštriktívne.[34] Preto nemožno rozšíriť pôsobnosť tohto posledného uvedeného článku nad rámec prípadov výslovne uvedených v nariadení č. 44/2001,[35] lebo inak by došlo k ohrozeniu potrebného účinku článku 2 v tomto rozsahu a k prekročeniu zámeru normotvorcu Únie. Keďže Súdny dvor rozhodol, že formulácia „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou [skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti – *neoficiálny preklad*]“, nemožno vykladať príliš extenzívne, pokiaľ ide o väzbu s miestom vzniku škody,[36] podľa môjho názoru by to malo platiť aj v prípade väzby s miestom skutočnosti, ktorá viedla k vzniku škody, tak, aby nebolo prípustné, aby pripísanie konaní spáchaných v inom členskom štáte treťou osobou žalovanému umožnilo založiť právomoc súdu vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.

55. Navyše, ako som už zdôraznil, pravidlo stanovené článkom 5 bodom 3 nariadenia č. 44/2001 na rozdiel od článku 2 uvedeného nariadenia umožňuje určiť konkrétny súd spomedzi všetkých súdov členských štátov, ktoré sú vecne príslušné. Z odôvodnenia 12 tohto nariadenia vyplýva, že uvedený článok 5 má určiť súd, ktorý je geograficky blízky sporu, a teda môže najlepšie rozhodnúť tento spor.

56. Súdny dvor opakovane rozhodol, že toto pravidlo je založené na existencii osobitne úzkej spojitosti medzi sporom a súdom miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, čo odôvodňuje priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti a hospodárnej organizácie konania, najmä z hľadiska blízkosti k sporu a vykonávania dôkazov.[37]

57. Ak by sa však uznala nová právomoc, ktorú navrhuje vnútroštátny súd, táto úvaha by viedla k tomu, že v takej situácii, o akú ide v konaní vo veci samej, by mal súd, ktorý by vyhlásil, že má právomoc na základe konaní tretej osoby, ktorá nie je žalovaná, v tomto prípade nemecký súd, rozhodnúť o zodpovednosti žalovaného, v tomto prípade usadeného v Spojenom kráľovstve, ktorého údajne protiprávne konania nie sú blízke, ale vzdialené od územného obvodu tohto súdu, pričom je nesporné, že MF Global UK pôsobila iba na území Spojeného kráľovstva. Bez dostatočne významnej väzby so sporom by tento súd nebol objektívne v najlepšom postavení, aby za týchto okolností rozhodoval.

34 — Pozri najmä rozsudok zo 16. júla 2009, Zuid-Chemie (C-189/08, Zb. s. I-6917, bod 22).

35 — Pozri analogicky rozsudky zo 17. septembra 2009, Vorarlberskoer Gebietskrankenkasse (C-347/08, Zb. s. I-8661, bod 39), ako aj z 12. mája 2011, BVG (C-144/10, Zb. s. I-3961, bod 30).

36 — V už citovanom rozsudku Kronhofer (bod 19) Súdny dvor pripomenul, že uvedený výraz nemožno vykladať rozširujúcim spôsobom, a to tak, že zahrnuje každé miesto, kde môžu byť pociťované škodlivé následky tejto skutočnosti, ktorá spôsobila škodu, ku ktorej skutočne došlo na inom mieste.

37 — Pozri najmä rozsudky z 19. apríla 2012, Wintersteiger (C-523/10, bod 18), ako aj Folien Fischer a Fofitec, už citovaný (body 37 a 38).

58. V dôsledku toho sa domnievam, že je v rozpore so systematikou nariadenia č. 44/2001 uznať právomoc súdu podľa miesta, kde má bydlisko každý pomocník alebo spolupáchateľ hlavného páchateľa protiprávneho konania, ako subsidiárneho miesta, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, a to aj vtedy, keď sa hlavné miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, nachádza v inom členskom štáte. Tento prístup potvrdzujú ďalšie úvahy týkajúce sa účelu uvedeného nariadenia.

c) Výklad založený na cieľoch nariadenia č. 44/2001

59. Pokiaľ ide o tvrdenia procesnej povahy, ktoré sú založené na cieli efektívneho výkonu súdnictva uvedenom v odôvodnení 12 nariadenia č. 44/2001 *in fine*, v prvom rade mi nie je jasné, ako by v prípade, ak je len jeden žalovaný – ako je to v prejednávanom prípade –, extenzívne priznanie právomoci založené na konaniach iného páchateľa, ktorý vedome nebol žalovaný, mohlo priamo zodpovedať uvedenému cieľu. Je zrejmé, že by to bolo inak v prípade, ak by išlo o uľahčenie spojenia viacerých konaní smerujúcich proti rôznym žalovaným na tom istom súde, ale v prejednávanom prípade vôbec nejde o takú centralizáciu právomoci. [38]

60. Ako uvádza nemecká vláda, je pravda, že poskytnutie doplňujúcej možnosti za podmienok navrhnutých v prejudiciálnej otázke by mohlo zodpovedať – na prvý pohľad chvályhodnému – úsiliu rozšíriť možnosti voľby osoby, ktorá bola údajne poškodená protiprávnym konaním, aby nemusela podať žalobu v mieste, kde by podanie žaloby bolo pre ňu nákladnejšie alebo menej isté, najmä pokiaľ ide o predkladané dôkazy. Úsilie zvýhodniť poškodeného však netvorí základ pravidla právomoci stanoveného v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001. Súdny dvor totiž rozhodol, že toto ustanovenie na rozdiel od iných ustanovení uvedeného nariadenia nesleduje cieľ poskytnúť zvýšenú ochranu tomu z účastníkov konania, ktorý je podľa všetkého slabší. [39]

61. Požiadavka uľahčiť podanie žaloby na súde „najbližšom“ ku skutkovým okolnostiam sporu, ktorá je výslovne uvedená v spomenutom odôvodnení 12 *in limine*, by viedla skôr k zápornej odpovedi na prejudiciálnu otázku položenú v prejednávanom prípade. Podľa môjho názoru treba totiž vymedziť určité hranice možností právomoci poskytovaných žalobcovi, a to aj vtedy, ak ide o účastníka, ktorý tvrdí, že bol poškodený, s cieľom obmedziť riziká „forum shopping“. [40]

62. Okrem toho je nevyhnutné dbať na dodržiavanie zásady právnej istoty, ktorou sa riadili tvorcovia nariadenia č. 44/2001. [41] Odôvodnenie 11 uvedeného nariadenia poukazuje na požiadavku, že pravidlá právomoci musia byť „vysoko predvídateľné“. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada právnej istoty vyžaduje, aby pravidlá právomoci, ktoré sa odlišujú od všeobecného pravidla uvedeného v článku 2 tohto nariadenia, boli vykladané takým spôsobom, aby umožnili informovanému žalovanému rozumne predpokladať, na akom súde, okrem súdov členského štátu jeho bydliska, môže byť žalovaný. [42]

38 — Pozri analogicky rozsudok Kronhofer, už citovaný (bod 18), podľa ktorého priznanie právomoci súdnym orgánom iného zmluvného štátu, než je ten, na ktorého území došlo ku skutočnosti, ktorá viedla k vzniku škody, a kde sa prejavila škoda, nezodpovedá objektívnej potrebe z hľadiska dokazovania alebo organizácie konania.

39 — Pozri rozsudok Folien Fischer a Fofitec, už citovaný (body 45 a 46, ako aj citovaná judikatúra).

40 — Tento problém predvídal Európsky parlament, ktorý v rámci súčasných prác na prepracovaní nariadenia č. 44/2001 navrhol zaviesť požiadavku, aby existovalo „dostatočné, značné alebo výrazné prepojenie“, s cieľom „obmedziť možnosť vyhľadávania čo najvýhodnejšieho právneho postavenia [možnosť výberu najvýhodnejšieho súdu – *neoficiálny preklad*] (tzv. forum shopping)“ vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti. Pozri uznesenie zo 7. septembra 2010 o vykonávaní a revízii nariadenia č. 44/2001 [2009/2140(INI), P7_TA(2010)0304, odôvodnenie Q a bod 25].

41 — Komisia vo svojom vyššie uvedenom návrhu, na základe ktorého bolo prijaté nariadenie č. 44/2001, poukázala na „právnu istotu vo veciach právomocí“ a na cieľ „vymedziť jasné pravidlá právomoci“ [KOM(1999) 348 v konečnom znení, bod 1.1].

42 — Pozri najmä rozsudok z 1. marca 2005, Owusu (C-281/02, Zb. s. I-1383, bod 40). Cieľ právnej istoty totiž nemožno chápať tak, že má len umožniť žalobcovi určiť súd, na ktorom môže podať žalobu, ako to Súdny dvor pripomenul okrem iného v už citovaných rozsudkoch Kronhofer (bod 20), ako aj Folien Fischer a Fofitec (bod 33).

63. Dodávam, že zámer prijať jednotné pravidlá s cieľom „zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi záujmami osoby, o ktorej sa tvrdí, že je zodpovedná, a záujmami poškodenej osoby“ [43] viedol tvorcov nariadenia č. 44/2001. [44] Úsilím dosiahnuť túto rovnováhu by mal byť podľa môjho názoru vedený aj Súdny dvor pri svojom výklade článku 5 bodu 3 uvedeného nariadenia.

64. Určitá predvídateľnosť právomoci platnej vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti je nevyhnutná pre osobu, ktorá údajne spôsobila škodu, keďže v opačnom prípade by to mohlo odrádzať hospodárske subjekty od vykonávania cezhraničných činností. Ak by sa žalobcovi umožnilo podať žalobu na každom súde členského štátu, v ktorého obvode sa ktorýkoľvek spolupáchateľ alebo pomocník podieľal na protiprávnom konaní, bez toho, aby bol tento samotný spolupáchateľ alebo pomocník žalovaný, bolo by to podľa môjho názoru neprimerané vzhľadom na zásady právnej istoty a rovnováhy záujmov účastníkov konania.

65. Ako bolo uvedené v správe týkajúcej sa konkrétneho uplatňovania nariadenia 44/2001, [45] takmer nekonečné rozdrobenie právomoci platnej vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti môže nútiť osobu, ktorej zodpovednosť sa spochybňuje, aby sa bránila pred súdmi rôznych členských štátov, a teda v závislosti od viacerých právnych poriadkov, z ktorých môže získať prevahu ten najprísnejší.

66. Možno konštatovať, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 bol už vyložený s určitou mierou pružnosti. Existuje však riziko, že Súdny dvor znásobením nových hraničných určovateľov vytvorí judikatúru, ktorá sa stane ťažko pochopiteľná vzhľadom na svoju rozpínavú povahu, ale tiež skryte preformuluje uvedený článok 5 bod 3. Ak by taká tendencia rozhodovania sa v prospech extenzívneho prístupu k tomuto predpisu pokračovala bez potrebného obmedzenia, mohlo by to viesť k úplnému prevráteniu ústredného mechanizmu nariadenia č. 44/2001 tým, že by bola odsunutá do úzadia základná zásada, že osoby s bydliskom na území členského štátu sa majú spravidla žalovať na súdoch tohto štátu. [46] Podľa môjho názoru je teda potrebné, aby Súdny dvor nezašiel na tejto ceste pri výklade uvedeného článku príliš ďaleko.

67. V dôsledku toho sa domnievam, že poskytnutie zápornej odpovede na prejudiciálnu otázku položenú vnútroštátnym súdom viac zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim tak zo systematiky, ako aj z cieľov nariadenia č. 44/2001.

V – Návrh

68. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Landgericht Düsseldorf, takto:

Článok 5 bod 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že osobitné pravidlo právomoci vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti stanovené týmto predpisom sa neuplatní, ak v prípade účasti viacerých osôb konajúcich v rôznych členských štátoch na konaniach, ktoré údajne zakladajú nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, väzba medzi žalobou podanou proti

43 — Podľa formulácie analogicky vychádzajúcej z odôvodnenia 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) (Ú. v. EÚ L 199, s. 40).

44 — Vyššie uvedený návrh Komisie, na základe ktorého bolo prijaté nariadenie č. 44/2001, totiž „vyjadruje podstatu dohody, ku ktorej sa dospelo vo vnútri Rady, týkajúcej sa nevyhnutnej rovnováhy medzi záujmami subjektov, ktoré by mohli byť účastníkmi sporu“ [KOM(1999) 348 v konečnom znení, bod 2.1].

45 — Pozri námietky vznesené proti prístupu nazývanému „mozaiková teória“ („mosaic theory“), vyplývajúcemu z už citovaného rozsudku Shevill a i., v HESS, B., PFEIFFER, T., SCHLOSSER, P.: *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*. Study JLS/C4/2005/03, konečné znenie zo septembra 2007, bod 214.

46 — Pozri analogicky rozsudok z 22. mája 2008, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, Zb. s. I-3965, bod 32), v ktorom Súdny dvor zdôrazňuje, že „ak by… súd Spoločenstva premenil pravidlá osobitnej právomoci, ktorých cieľom je uľahčiť riadny výkon spravodlivosti, na jednostranné pravidlá o právomoci, ktoré chránia účastníka považovaného za slabšieho, išlo by to nad rámec vyváženosti záujmov, ktoré pri súčasnom stave práva Spoločenstva zaviedol normotvorca Spoločenstva“.

jednej z nich a súdom, na ktorom bola žaloba podaná, je založená iba na mieste, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody pripisovanej pomocníkovi alebo spolupáchateľovi, ktorý nie je žalovaný v konaní pred tým istým súdom.